

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 20 de maig de 2019 a Manresa

Dia: 20 de maig de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Manresa: Carretera de Vic, 175-177 - 08243 Manresa

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió la Directora dels Serveis Territorials de la Catalunya Central Dolors Collell, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament el representant de la Direcció de Participació Ciutadana, el Sr. Joaquim Besora, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 26 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
AMPA Escola Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPC)
Consell Comarcal del Moianès
Tertúlies Criança Manresa
XAFEP Manresa
AMPA Escola Dolors Martí
Fundesplai-Paidos
Ajuntament de Manresa
AFA Les Basseroles
CEE Jeroni de Moragas
Consell Comarcal del Solsonès
Consell Comarca Berguedà
Consell Comarca Anoia Educació
Fundació La Xerranca
Consell Comarcal Osona
AMPA Emili Vallès
SOS Menjadors
FAPAC
Consell Comarcal del Bages
Institut Escola de Castellterçol
AMPA IE Ramona Calvet - Castellterçol
AMPA Escola Guillem de Mont-Rodon
AMPA Ramon Castelltort

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Espai de migdia com a espai d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació i la higiene. · Hàbits de relació social o socialització. · Hàbits d'alimentació saludable. · Aprenentatge de valors. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió: decidir en relació a la pròpia alimentació i les activitats de lleure.
Espai de migdia com a espai de lleure i descans	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que també ha de ser un moment de desconexió per l'alumnat, i aporten diferents matisos: <ul style="list-style-type: none"> · Coincideixen en la importància del lleure com a moment per relaxar-se i esbargir-se i aposten pel joc lliure autogestionat per l'alumnat. L'escola ha d'oferir opcions diverses, facilitar materials. · En coherència defensen no saturar d'activitats a l'alumnat, i alguns participants destaquen la importància de què tinguin accés a l'exterior sempre. · En aquest sentit, consideren que és necessari informar a la família per transmetre les competències i valors que s'estan treballant i perquè entenguin que no cal una programació d'activitats fixa. - La idea d'espai de descans per dormir, apareix principalment vinculada als infants de P3.
Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió	<ul style="list-style-type: none"> - Es destaca la importància de l'espai de migdia com a espai d'interacció social entre alumnat de diferents edats que afavoreix la cohesió social. Permet que s'ajudin uns als altres i aprenguin per modelatge. - Consideren que l'alumnat amb necessitats educatives especials també ha de tenir l'oportunitat de participar en l'espai de migdia com

	a forma d'inclusió.
<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen que és necessària la integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar aquesta situació proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Integrar el projecte de migdia dins el projecte educatiu, que hi hagi continuïtat entre els objectius o continguts curriculars, la perspectiva pedagògica i les pautes de conducta. · Incloure el projecte de l'espai de migdia en els documents del centre (projecte educatiu, Normes de Funcionament i Organització del Centre (NFOC) o memòria anual) i en l'avaluació. · Disposar també dels recursos que s'assignen a les hores lectives, com els vetlladors. - Per donar coherència i continuïtat als dos espais consideren que el personal de l'escola ha d'estar implicat en tasques de coordinació, supervisió o seguiment de l'espai de migdia.

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - Quant al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments de qualitat i saludables. · Aliments de proximitat, km 0 o procedents d'empreses de la zona. · Aliments de temporada. - Subratllen la importància de la diversitat de productes o menús. - En relació als productes ecològics, alguns ho consideren necessari mentre que altres ho deixen en segon terme respecte a la proximitat i la temporada, tot i que matisen que sempre que sigui possible s'ha de promoure el consum d'aquests productes.
Resposta a les necessitats específiques	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord que, en la mesura del possible, s'intenti donar resposta a necessitats específiques ja siguin per motius de salut (al·lèrgies, intoleràncies), motius religiosos o opcions personals (vegetarianisme i veganisme), però són conscients que no sempre serà factible. - Proposen algunes estratègies per facilitar l'atenció a les necessitats específiques: <ul style="list-style-type: none"> · Agrupar la resposta a les necessitats específiques en un menú alternatiu. · Apropar el màxim possible el menú basal i el menú alternatiu, per exemple incloure més proteïna vegetal i reduir l'animal, etc. perquè sigui més fàcil gestionar ambdós menús.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat. · L'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials amb cobertura de vetlladors. · La integració del projecte de l'espai de migdia amb el projecte de centre i la coordinació entre els agents implicats. · Ràtios baixes i el compliment de les ràtios per part de l'empresa proveïdora. · Formació de qualitat dels professionals de l'espai migdia (monitors, vetlladors, coordinador de menjador).
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen disposar de cuina pròpia, sempre que sigui factible, perquè ho associen a l'ús de productes de proximitat i saludables i que facilita la vinculació amb el projecte educatiu del centre. - També es valora positivament la possibilitat de compartir la cuina amb altres recursos (ex.: residències pròximes), però adaptant els menús.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a gratuïtat hi ha diversitat d'opinions: <ul style="list-style-type: none"> · Alguns defensen que ha de ser un servei gratuït, mentre que altres mostren més dubtes pels possibles efectes en la qualitat o perquè ho veuen poc factible a curt termini. · En cas que no sigui possible la gratuïtat proposen un sistema de tarifació social: pagament en funció de barems de 6 nivells de renda. - Alguns participants consideren que l'alumnat de secundària també hauria de tenir accés al menjador, per evitar que mengin sols a casa i productes poc saludables. - En algun cas s'assenyala que la cobertura del sistema de beques és insuficient per poder donar resposta a totes les necessitats, i es mostra cert desacord amb la rigidesa dels criteris que vénen marcats per l'administració.

<p>Espai físic</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que l'espai físic ha de complir una sèrie de criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Disposar d'espai suficient per al volum d'alumnat per tal de defugir els torns de menjador que obliguen a seguir un ritme accelerat. També assenyalen que calen menjadors de dimensions més reduïdes i reduir la contaminació acústica. · Espai pel descans dels més petits que no sigui una aula. · Evitar els menjadors grans en general i especialment pel volum de soroll que es genera.
<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En general, valoren positivament la motivació i actitud dels monitors de l'espai de migdia. - Quant a la formació, s'han posat de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Formació pedagògica per poder fomentar l'aprenentatge, saber gestionar conflictes. · Formació en el lleure per esdevenir un dinamitzador de l'espai de lleure, saber motivar segons l'edat. · Coneixements per poder atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. En aquest aspecte es reclama la figura del vetllador/a. · Coneixements específics sobre alimentació i salut (al·lèrgies, primers auxilis). - En aquest sentit, consideren que també cal valorar al monitoratge. D'una banda, assenyalen que cal millorar les condicions laborals i així afavorir l'estabilitat laboral i de l'altra tenir en compte la jornada indirecta, és a dir, comptar amb hores de dedicació per la planificació i coordinació del servei. - No s'especifiquen ràtios concretes, però consideren que s'han de revisar els criteris: <ul style="list-style-type: none"> · Hi ha consens que en l'establiment de les ràtios cal tenir en compte el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials. · Alhora cal considerar la grandària de l'escola. Proposen definir les ràtios per les escoles grans i unes ràtios més baixes per escoles petites, perquè la proporcionalitat no s'adequa en el cas de les escoles petites.

<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen la implicació a l'espai de migdia de tots els agents de la comunitat educativa (ex.: direcció, professorat, responsables de l'espai, família, infants...). En el cas d'infants i famílies hi ha dissens pel que fa a la capacitat de decisió que han de tenir, perquè consideren que de vegades fan peticions contràries a criteris saludables. - Assenyalen que la coordinació entre tots els agents és necessària i que tots han de compartir el projecte educatiu de l'espai de migdia. Destaquen en especial la rellevància de la coordinació entre mestre i monitor, el que requereix que s'ampliï la jornada dels monitors. - Hi ha cert dissens quan a les tasques que s'atribueixen al professorat. Alguns consideren que per assegurar la vinculació al projecte educatiu i la supervisió del compliment dels criteris cal que la figura del coordinador de menjador es porti des del professorat, el que es podria fer mitjançant un reconeixement retribuït. - Reivindiquen, sempre que sigui factible, la gestió per part l'escola o de l'AMPA per garantir la coherència amb els valors de l'escola i la qualitat. La gestió directa per part de l'administració, sense licitacions, també es veu com una opció. - En relació al model de contractació: <ul style="list-style-type: none"> · Aposten per un model que afavoreixi la gestió per part de les AMPAs, l'empresa petita o entitats en l'òrbita de l'economia social, els serveis o la gestió de proximitat i que no beneficiï a les macro empreses. Els criteris econòmics han de tenir menys pes que la coherència amb els valors i el projecte educatiu del centre o els aliments de proximitat. · Rebutgen un model basat en la llei de contractes del sector públic i proposen que s'emmarqui dins la llei de concertació social. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i dotar de mecanismes davant dels incompliments, que generalment associen a les macro empreses. Hi ha dissens pel que fa a la utilitat de les comissions de seguiment, en alguns casos funcionen i són útils i en altres són insuficients.
---	--

	<ul style="list-style-type: none">- Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com:<ul style="list-style-type: none">· L'obligatorietat de vincular el projecte educatiu de centre i el projecte de l'espai de migdia.· La titulació o formació dels monitors de l'espai de migdia i dels vetlladors. D'una banda facilitant la formació i establint un termini de temps per assolir-la. De l'altra banda, assegurant que disposen de les competències pràctiques, entre les possibles estratègies, proposen un període de pràctiques en què se'ls avaluï per rebre una validació.· Les ràtios de monitors i vetlladors amb criteris específics per assegurar una bona atenció. En aquest sentit, reivindiquen que l'administració ha d'incrementar el finançament per cobrir els vetlladors a l'espai de migdia i assegurar la inclusió de l'alumnat amb necessitats educatives especials.· L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que cal incorporar normativa alimentària saludable que no siguin recomanacions sinó d'obligat compliment (ex.: aliments processats, sucres, etc.)
--	--

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ

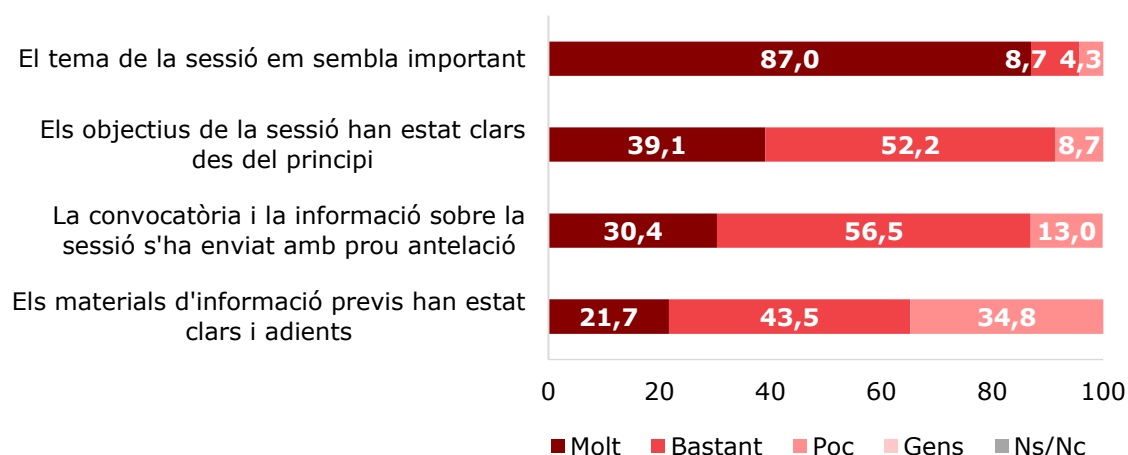
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 20 de maig a Manresa. Varen respondre l'enquesta 23 dels 26 assistents a la sessió de Catalunya Central.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. La majoria de participants presenten una visió positiva en tots els enunciats plantejats. L'aspecte millor valorat és la importància del tema de la sessió (més del 85% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat, en aquest cas tan sols un participant (4,3%) opina que el tema de la sessió és poc important) i en segon lloc la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

Els enunciats que presenten un percentatge superior de respostes negatives fan referència a l'enviament de la convocatòria amb prou antelació (3 participants (13%) comenten que hi estan poc d'acord) i a la claredat i adequació dels materials d'informació previs (8 participants (34,8%) hi estan poc d'acord).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

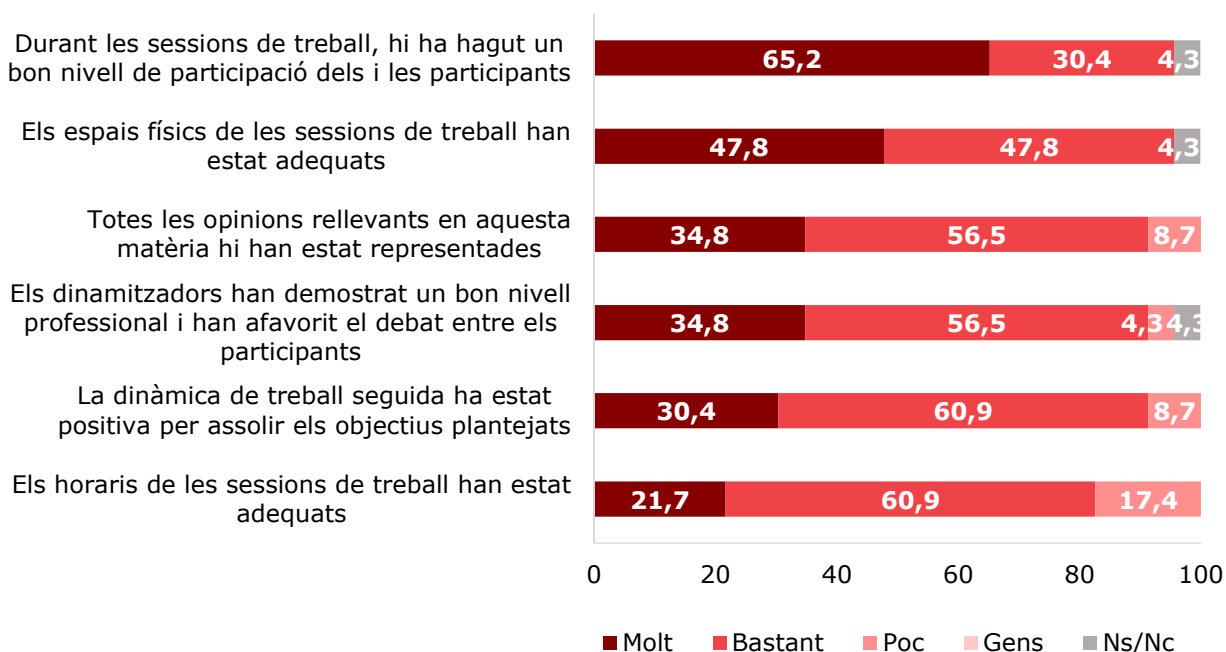

Base: 23 participants

La valoració relativa a l'execució de les sessions és bastant bona pel que fa al bon nivell de participació i l'adequació dels espais. També perceben de manera positiva la representació de totes les opinions, la professionalitat dels dinamitzadors així com la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius.

Els horaris de la sessió és l'aspecte en què tot i que la majoria dels participants estan bastant satisfets, un percentatge major de participants mostra el seu desacord (17,4%; 4 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

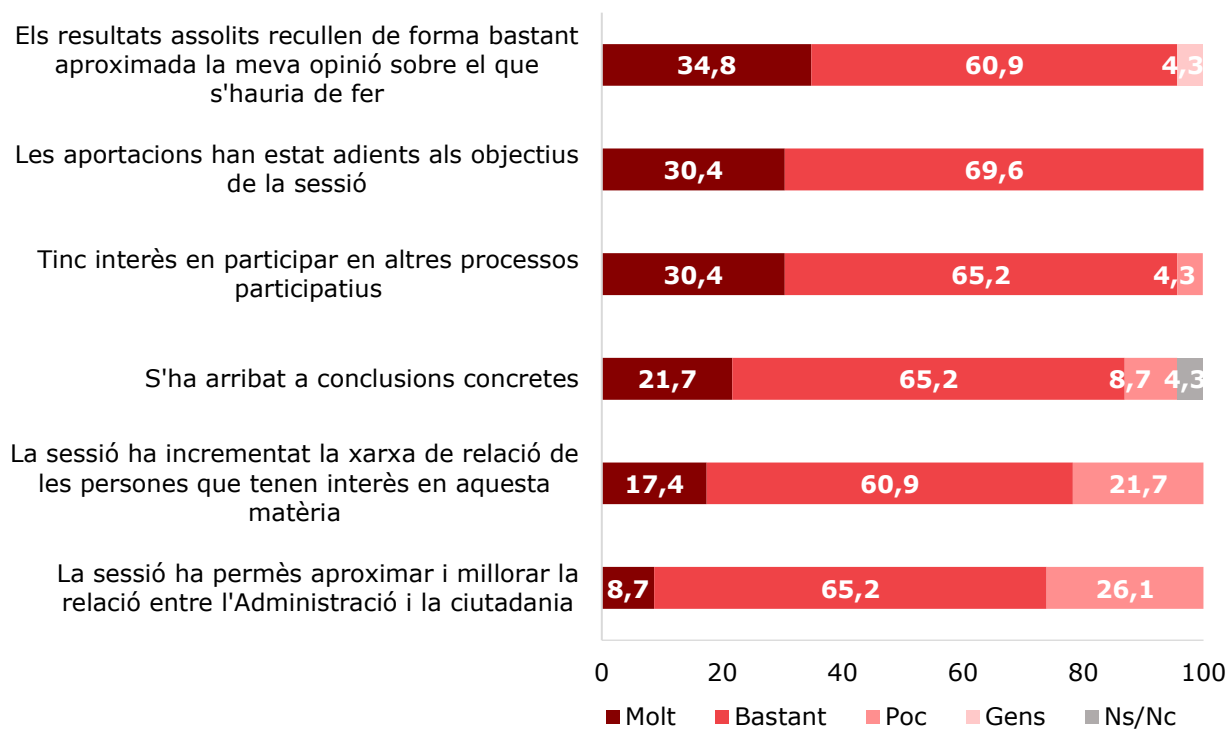
Base: 23 participants

Pel que fa a les expectatives, els aspectes més valorats són que les aportacions han estat adients als objectius de la sessió i que els resultats recullen la pròpia opinió, així com l'interès a participar en altres processos participatius.

Els participants també estan bastant d'acord amb què s'ha arribat a conclusions concretes.

L'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema i l'aproximació i millora de la relació entre Administració i ciutadania s'han acomplert per aproximadament el 78 i el 73% dels participants, però en l'àmbit de les expectatives són els aspectes on hi ha més assistents poc satisfets 5 participants (21,7%) i 6 participants (26,1%).

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

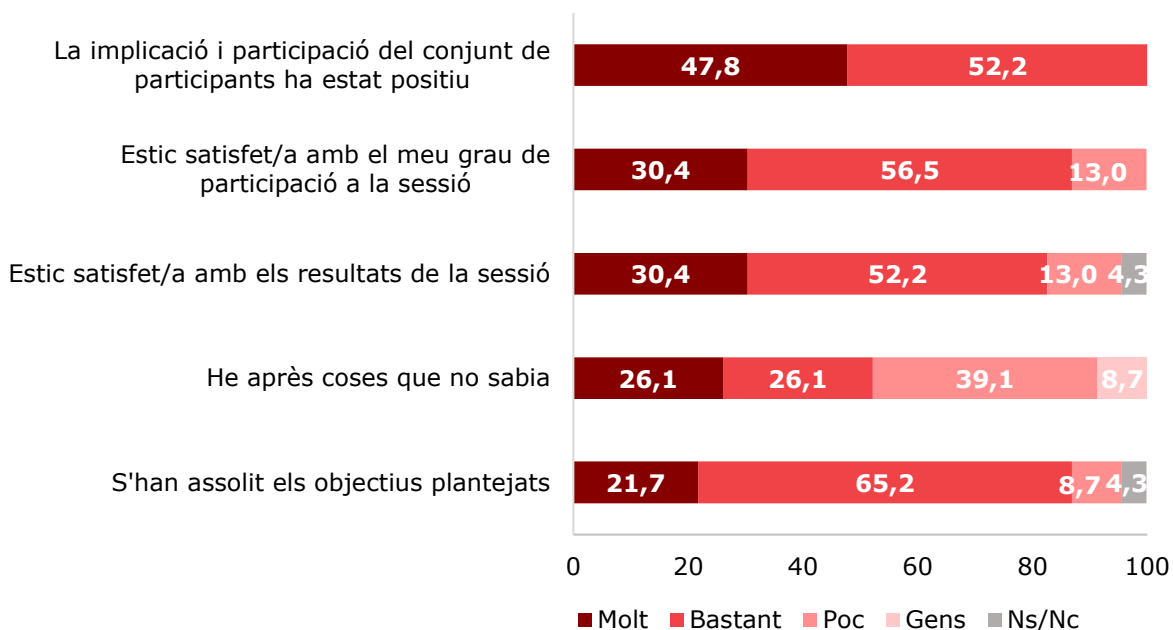
Base: 23 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants, seguit de la satisfacció amb el grau de participació propi i amb els resultats de la sessió.

L'assoliment dels objectius plantejats també és un aspecte en què els participants estan molt o bastant d'acord.

Per últim, gairebé la meitat dels assistents (12 participants; 52,2%) considera haver adquirit nous coneixements, tot i que un percentatge similar es mostra en desacord amb aquesta afirmació.

Valoració general (% acord)

Base: 23 participants